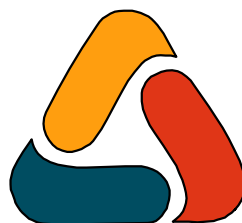

Næringsanalyse Trondheim

Av
Knut Vareide

Telemarkforskning-Bø

Arbeidsrapport 27/2004

➤ **Forord**

Denne rapporten er en analyse av utviklingen av næringslivet i Trondheim, med hensyn på lønnsomhet, vekst og nyetableringer.

Rapporten er gjort på oppdrag fra Næringsforeningen i Trondheim og Trondheim kommune.

Analysen er gjennomført av Knut Vareide, og rapporten er skrevet av samme person.

22. november 2004

Knut Vareide

© Telemarksforskning-Bø 2003
Arbeidsrapport nr. 27/2004
ISSN 0802-3662

Telemarksforskning-Bø
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: 35 06 15 00
Fax: 35 06 15 01
www.telemarksforskning.no

➤	FORORD	2
➤	SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER	4
➤	LØNNSOMHET	5
✓	Utvikling Trondheim og Norge	5
✓	Lønnsomhet i Trondheim og referansekommuner	5
✓	Utvikling av lønnsomhet i Trondheim og referansekommuner	6
✓	Rangering av lønnsomhet, Trondheim og referansekommuner	6
✓	Lønnsomhet bransjevis, Trondheim og Norge	7
✓	Lønnsomhet bransjevis, Trondheim og referansekommuner	7
➤	VEKST	8
✓	Utvikling vekstforetak Trondheim og Norge	8
✓	Andel vekstforetak i Trondheim og referansekommuner.	8
✓	Utvikling av andel vekstforetak i Trondheim og referansekommuner	9
✓	Rangering av kommunene med hensyn til vekstforetak. Trondheim og referansekommuner	9
✓	Vekst bransjevis Trondheim og Norge	10
✓	Andel vekstforetak i Trondheim og referansekommuner	10
➤	NYETABLERINGER	11
✓	Etableringsfrekvens i Trondheim og Norge	11
✓	Etableringsfrekvens i Trondheim og referansekommuner	11
✓	Utvikling av etableringsfrekvens Trondheim og referansekommuner	12
✓	Rangering i forhold til etableringsfrekvens, Trondheim og referansekommuner	12
✓	Etableringsfrekvens bransjevis Trondheim og Norge	13
✓	Etableringsfrekvens bransjevis Trondheim og referansekommuner	13

➤ **Sammendrag og konklusjoner**

Denne rapporten er en analyse av næringsutviklingen i Trondheim, med hensyn til lønnsomhet, vekst og nyetableringer. Næringsutviklingen i Trondheim er sammenliknet med landsgjennomsnitt, og med tilsvarende utvikling i Oslo, Bergen og Stavanger.

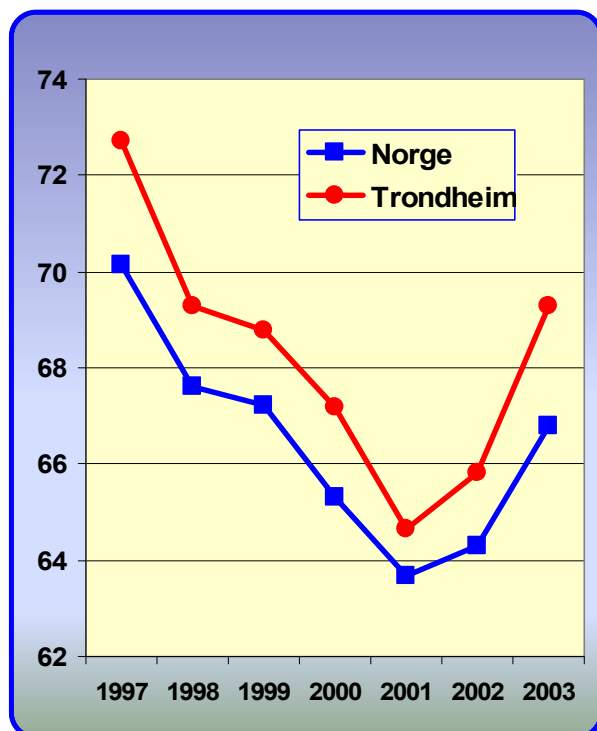
Lønnsomheten i næringslivet er målt ved å bruke andel foretak med positivt resultat før skatt som indikator. Veksten i næringslivet er målt ved å bruke andel foretak med mer enn ti prosent vekst som indikator. Indikator for nyetableringer er andel nyregistrerte foretak i forhold til eksisterende foretak i Foretaksregisteret.

Datagrunnlaget for lønnsomhet og vekst er regnskap fra alle regnskapspliktige foretak i Norge i perioden 1997 – 2003. For å måle etableringsvirksomheten er foretaksregisteret brukt som datakilde.

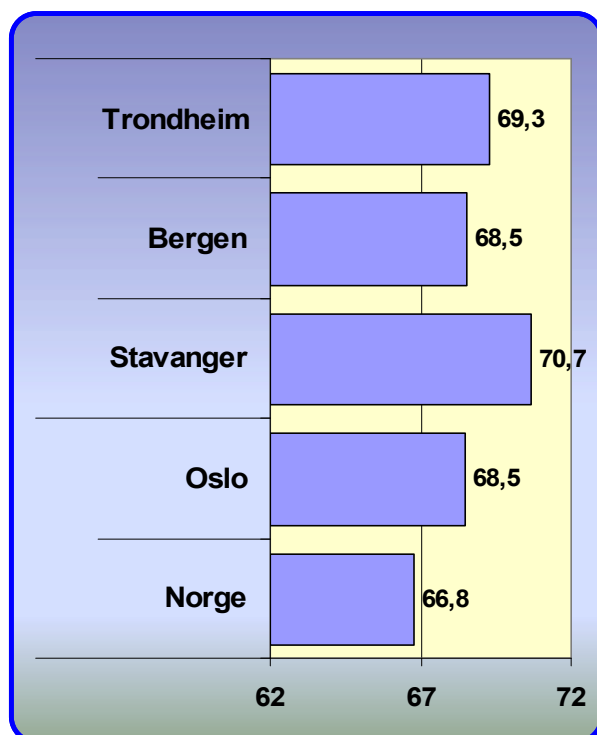
Analysene viser at næringslivet i Trondheim har utviklet seg spesielt positivt i forhold til de andre storbyene i Norge med hensyn til vekst og nyetableringer i perioden 1997-2003. Fra å ha lavest andel vekstforetak og lavest etableringsfrekvens blant storbyene, har Trondheim klatret til topps blant de fire storbykommunene.

Når det gjelder lønnsomhet, hadde Trondheim det mest lønnsomme næringslivet blant de fire storbyene i 1997, men har etter dette blitt passert av næringslivet i Stavanger.

Dersom vi betrakter utviklingen av lønnsomhet, vekst og nyetableringer innenfor de ulike hovednæringene, kommer det fram at industrien i Trondheim er mindre lønnsom enn landsgjennomsnittet, og at det er få nyetableringer innenfor hotell og restaurantnæringen. Ellers presterer næringslivet i Trondheim bedre enn landsgjennomsnittet i alle hovednæringene.

Figur 1: Prosentvis andel foretak med overskudd. Datakilde: Foretaksregisteret.

Figur 2: Prosentvis andel foretak med overskudd i 2003. Datakilde: Foretaksregisteret.

➤ Lønnsomhet

I denne rapporten er andel foretak med positivt resultat før skatt brukt som indikator for lønnsomheten i næringslivet. Bare foretak med omsetning over null er med i datagrunnlaget.

✓ *Utvikling Trondheim og Norge*

Figur 1 viser utviklingen av lønnsomheten i næringslivet i Trondheim og Norge i perioden 1997-2003. Trondheim har hatt klart større andel lønnsomme foretak enn landsgjennomsnittet i alle årene 1997-2003.

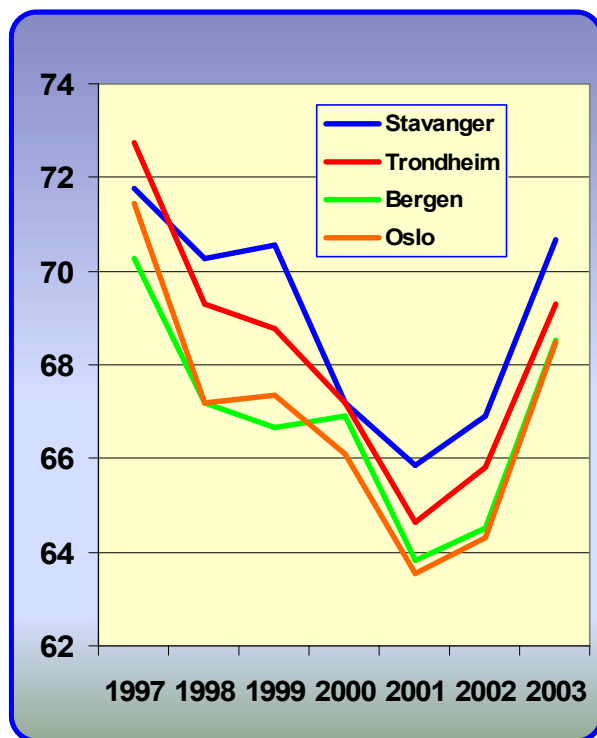
I 2003 har forskjellen mellom Trondheim og landsgjennomsnittet økt. 69,3 prosent av alle foretak i Trondheim hadde positivt resultat, mens tilsvarende andel i Norge var 66,8 prosent.

✓ *Lønnsomhet i Trondheim og referansekommuner*

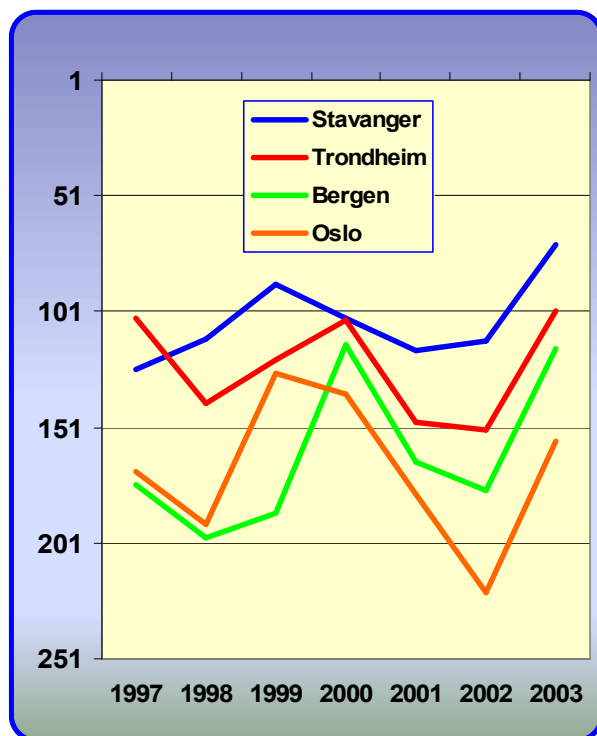
I figur 2 er den prosentvise andelen foretak med positivt resultat i Trondheim sammenliknet med Bergen, Stavanger og Oslo.

Alle de større byene i Norge har klart flere lønnsomme foretak enn landsgjennomsnittet.

Stavanger har høyest andel lønnsomme foretak, 70,7 prosent – mens Trondheim er nr to med 69,3 prosent. Oslo har den laveste lønnsomheten blant storbyene.

Figur 3: Prosentvis andel foretak med overskudd. Datakilde: Foretaksregisteret.

Figur 4: Rangement blant kommunene i Norge med hensyn til prosentvis andel foretak med positivt resultat. Datakilde: Foretaksregisteret.

✓ Utvikling av lønnsomhet i Trondheim og referansekommuner

I figur 3 er utviklingen av lønnsomheten i næringslivet i Trondheim og referansekommunene vist for perioden 1997-2003.

Trondheim lå på topp i 1997, men har i årene 1998-2003 vært nr to

Stavanger har hatt det mest lønnsomme næringslivet hvert år etter 1997.

Bergen og Oslo har vekslet på tredje og fjerdeplassen blant de fire storbyene i Norge.

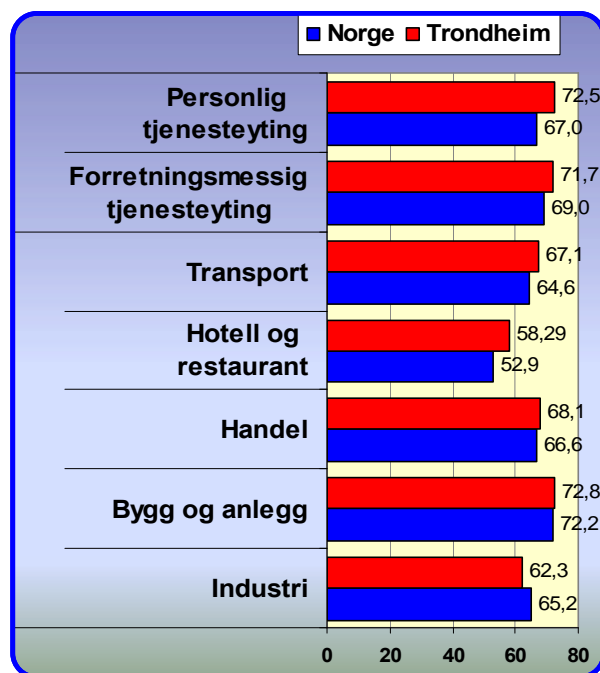
✓ Rangement av lønnsomhet, Trondheim og referansekommuner

Figur 4 viser hvordan Trondheim og referansekommunene har blitt rangert blant de 434 kommunene i Norge når det gjelder lønnsomhet.

De fire storbykommunene har alle svært mange foretak i forhold til de mange små kommunene i Norge, og dette gjør at disse kommunene sjelden blir rangert blant de aller beste kommunene i et enkelt år. De best og dårligst rangerte kommunene er ofte små kommuner med få regnskapspliktige foretak som lett får ekstreme verdier i en eller annen retning.

Den beste plasseringen som Trondheim har oppnådd er nr 101 i 2003.

Alle storbyene fikk en forbedring av rangeringen i 2003, etter to år hvor distriktene har gjort det relativt godt.

Figur 5: Andel foretak med overskudd før skatt innenfor ulike hovednæringer i 2003, Trondheim og Norge. Datakilde: Foretaksregisteret.

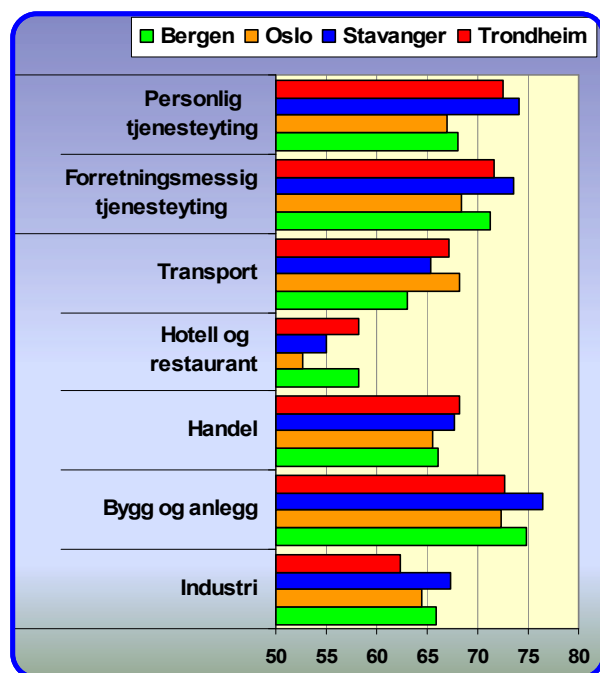
✓ Lønnsomhet bransjevis, Trondheim og Norge

I figur 5 er andelen foretak med positivt resultat før skatt sammenliknet bransje for bransje, for Trondheim og Norge.

Bygg og anlegg har høyest lønnsomhet, både i Trondheim og Norge.

Hotell og restaurant er den minst lønnsomme næringen, både i Trondheim og Norge.

Trondheim har bedre lønnsomhet enn landsgjennomsnittet i seks av de syv hovednæringene. Bare innenfor industri er lønnsomheten i Trondheim under landsgjennomsnittet.

Figur 6: Andel foretak med overskudd før skatt innenfor ulike hovednæringer i 2003, Trondheim og referansekommuner. Datakilde: Foretaksregisteret.

✓ Lønnsomhet bransjevis, Trondheim og referansekommuner

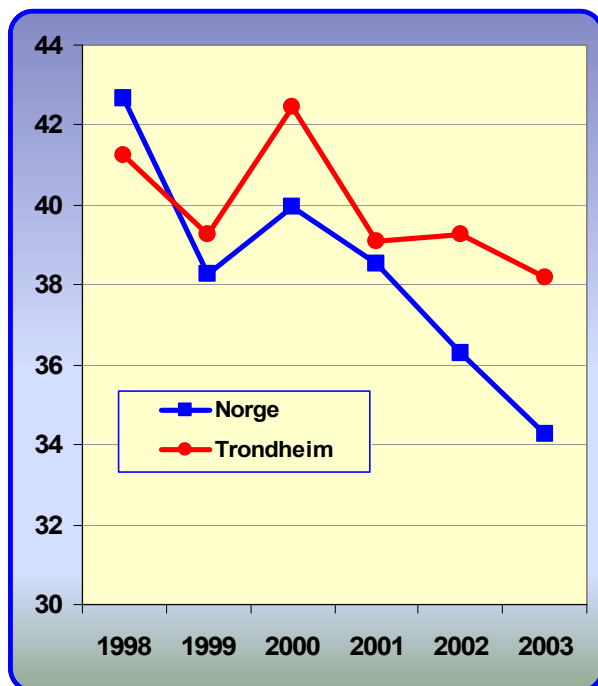
I figur 5 er andelen foretak med positivt resultat før skatt sammenliknet bransje for bransje, for Trondheim og referansekommuner.

Trondheim har bedre lønnsomhet i næringslivet innen handel og hotell og restaurant enn de andre storbyene i Norge.

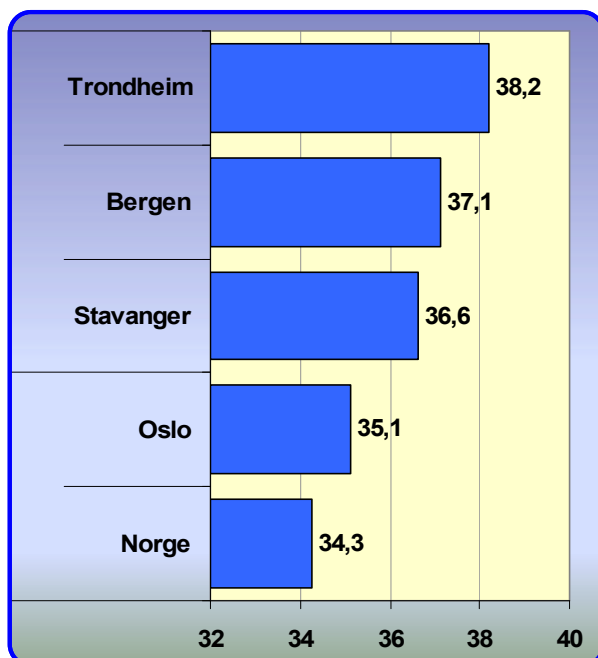
Industrien i Trondheim er imidlertid mindre lønnsom enn i referansekommunene.

Stavanger har best lønnsomhet av referansekommunene innen fire av de syv hovednæringene.

Forskjellene mellom referansekommunene i lønnsomhet ser dermed ut til å være generell, og ikke spesielt knyttet til bransjestruktur.

Figur 7: Utvikling i andel foretak med over 10 prosent vekst i omsetning fra 2002 til 2003, Trondheim og Norge. Datakilde: Foretaksregisteret.

Figur 8: Utvikling i andel foretak med over 10 prosent vekst i omsetning fra 2002 til 2003, Trondheim og referansekommuner. Datakilde: Foretaksregisteret.

➤ Vekst

I denne rapporten har vi brukt andel foretak med over 10 prosent vekst i omsetning som indikator for vekst.

✓ Utvikling vekstforetak Trondheim og Norge

Figur 7 viser hvordan andelen vekstforetak har utviklet seg siden 1997 i Trondheim og landet for øvrig.

Trondheim hadde lavere andel vekstforetak enn Norge i 1998, men etter dette har Trondheim hatt større andel vekstforetak enn landsgjennomsnittet.

I de siste tre årene har forskjellen mellom Trondheim og resten av landet vært økende.

I 2003 hadde Trondheim 38,2 prosent foretak med over 10 prosent vekst, mens Norge som helhet hadde 34,2 prosent.

✓ Andel vekstforetak i Trondheim og referansekommuner.

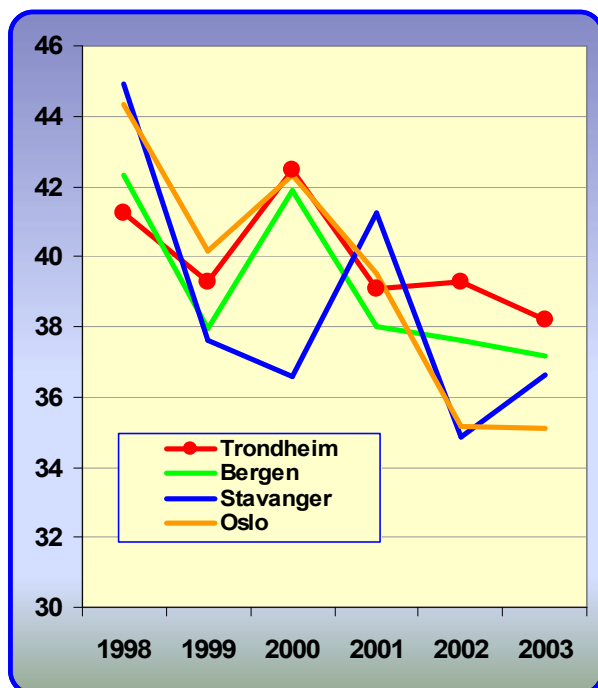
I figur 8 er andelen foretak med over 10 prosent vekst i Trondheim sammenliknet med referansekommunene.

Trondheim hadde større andel vekstforetak enn de andre storbykommunene i Norge.

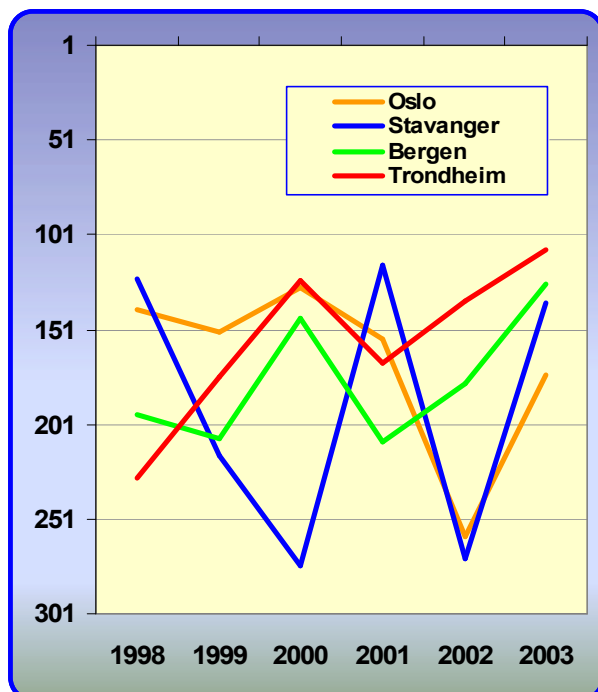
Bergen er nr to, Stavanger nr tre, mens Oslo har relativt færre vekstforetak enn de andre storbyene.

Alle storbyene hadde imidlertid flere vekstforetak enn gjennomsnittlig for landet.

Figur 9: Utvikling i andel vekstforetak i Trondheim og referansekommuner. Datakilde: Foretaksregisteret.

Figur 10: Rangering av kommunene med hensyn til andel vekstforetak i Trondheim og referansekommuner i årene 1997-2003. Datakilde: Foretaksregisteret.

✓ Utvikling av andel vekstforetak i Trondheim og referansekommuner

I figur 9 er utviklingen i andel vekstforetak i Trondheim og referansekommuner vist for perioden 1997-2003.

Trondheim hadde den laveste andelen vekstforetak av storbyene i 1998, men i de to siste årene har Trondheim hatt den høyeste andelen vekstforetak av de fire.

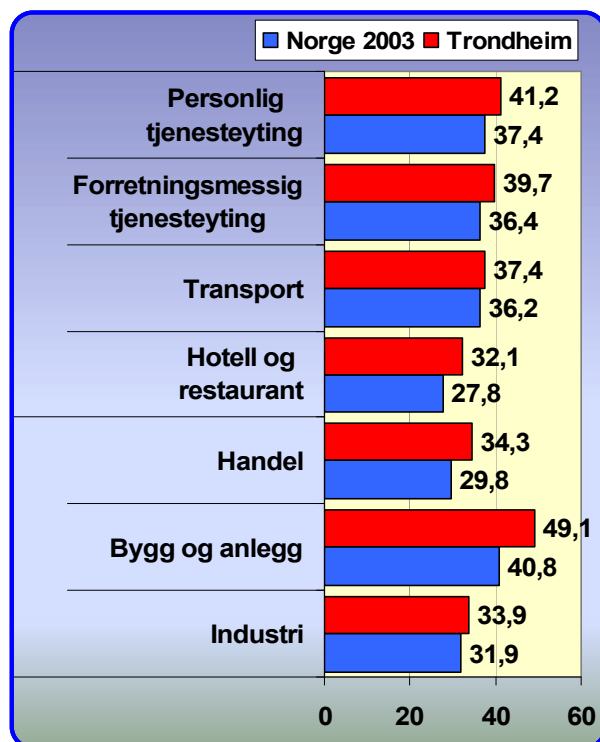
Selv om andel vekstforetak i Trondheim har sunket i det siste året, er byen fremdeles på første plass. Stavanger var den eneste av storbyene som hadde en økning i andel vekstforetak fra 2002 til 2003.

✓ Rangering av kommunene med hensyn til vekstforetak. Trondheim og referansekommuner

Figur 4 viser hvordan Trondheim og referansekommunene har blitt rangert blant de 434 kommunene i Norge når det gjelder lønnsomhet.

De fire storbykommunene har alle svært mange foretak i forhold til de mange små kommunene i Norge, og dette gjør at disse kommunene sjelden blir rangert blant de aller beste kommunene i et enkelt år.

Rangeringen med hensyn til vekst har blitt forbedret for alle storbyene fra 2002 til 2003.

Figur 11: Andel foretak med over 10 prosents vekst i hovednæringer. Datakilde: Foretaksregisteret.

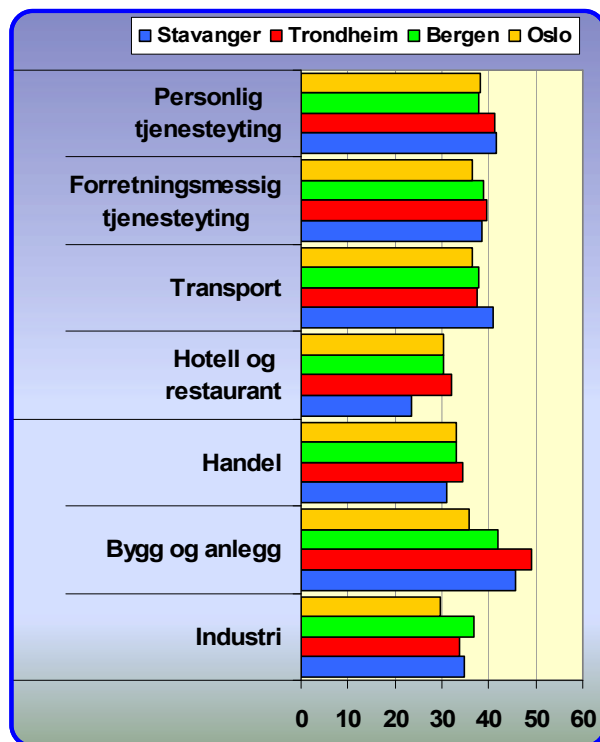
✓ Vekst bransjevis Trondheim og Norge

I figur 11 er andel vekstforetak i ulike hovednæringer vist for Trondheim sammenliknet med landsgjennomsnittet.

Det er bygg- og anleggsnæringen som har flest vekstforetak, både i Trondheim og i landet for øvrig.

Hotell og restaurantnæringen har færrest vekstforetak.

Næringslivet i Trondheim har større andel vekstforetak enn landsgjennomsnittet i alle hovednæringer.

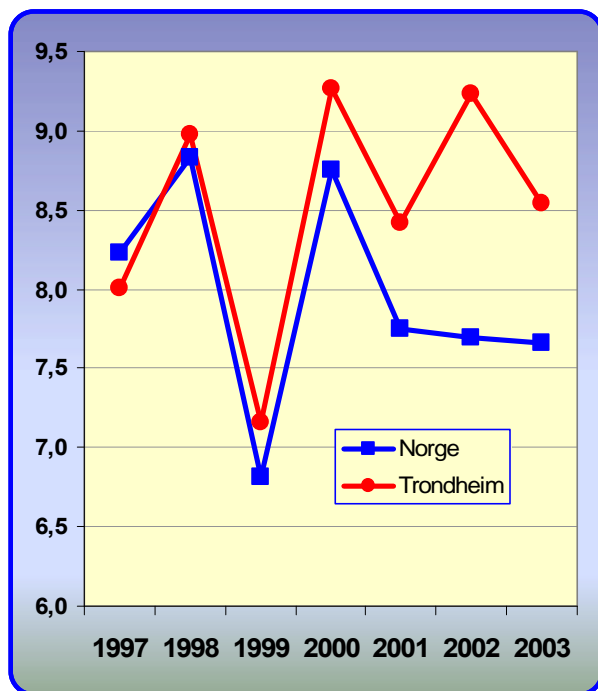
Figur 12: Andel foretak med over 10 prosent vekst i hovednæringer, Trondheim og referansekommuner. Datakilde: Foretaksregisteret.

✓ Andel vekstforetak i Trondheim og referansekommuner

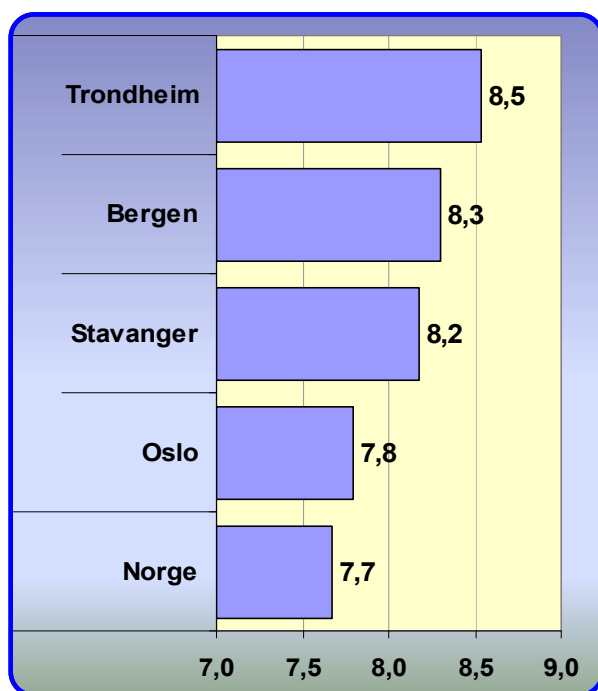
I figur 12 er andel vekstforetak i Trondheim innenfor hver hovednæring sammenliknet med tilsvarende andel i referansekommunene.

Innenfor næringene forretningsmessig tjenesteyting, hotell og restaurant, handel og bygg og anlegg er det større andel vekstforetak i Trondheim enn i referansekommunene. Det vil si at Trondheim har størst andel vekstforetak av de fire storbyene i fire av syv hovednæringer.

I industrien og transportnæringen er det relativt lavest andel vekstforetak, i disse næringene er andelen vekstforetak høyere i Bergen og Stavanger.

Figur 13: Etableringsfrekvens i Trondheim og Norge. Datakilde: Foretaksregisteret.

Figur 14: Etableringsfrekvens i Trondheim og referansekommuner i 2003. Datakilde: Foretaksregisteret.

➤ Nyetableringer

I denne rapporten har vi benyttet prosentvis andel nyregistrerte foretak i forhold til eksisterende antall foretak i Foretaksregisteret som indikator for antall nyetableringer. Denne indikatoren er kalt *etableringsfrekvens*.

✓ Etableringsfrekvens i Trondheim og Norge

I figur 12 er etableringsfrekvensen i Trondheim og Norge vist for perioden 1997-2003.

Etableringsfrekvensen i Trondheim lå faktisk under etableringsfrekvensen i Norge i 1997, men har etter dette ligget over landsgjennomsnittet i alle årene fram til 2003.

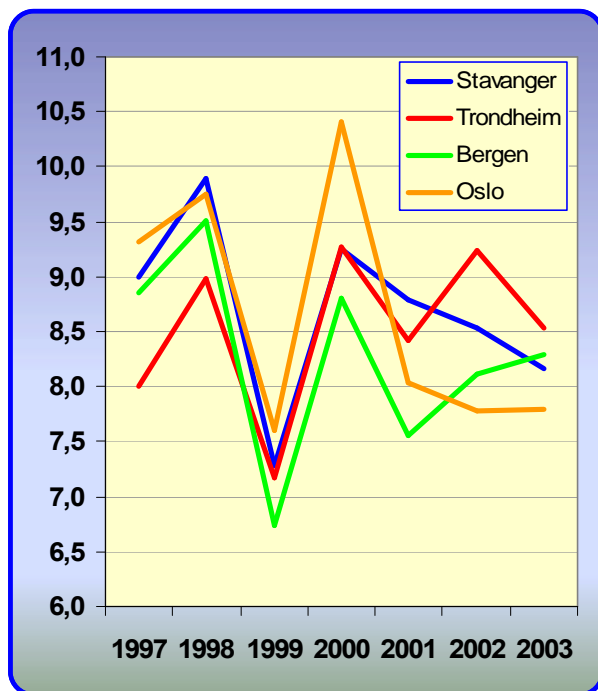
I de tre siste årene har Trondheim hatt vesentlig høyere etableringsfrekvens enn resten av landet. Trondheim hadde imidlertid en nedgang i etableringsfrekvens fra 2002 til 2003.

✓ Etableringsfrekvens i Trondheim og referansekommuner

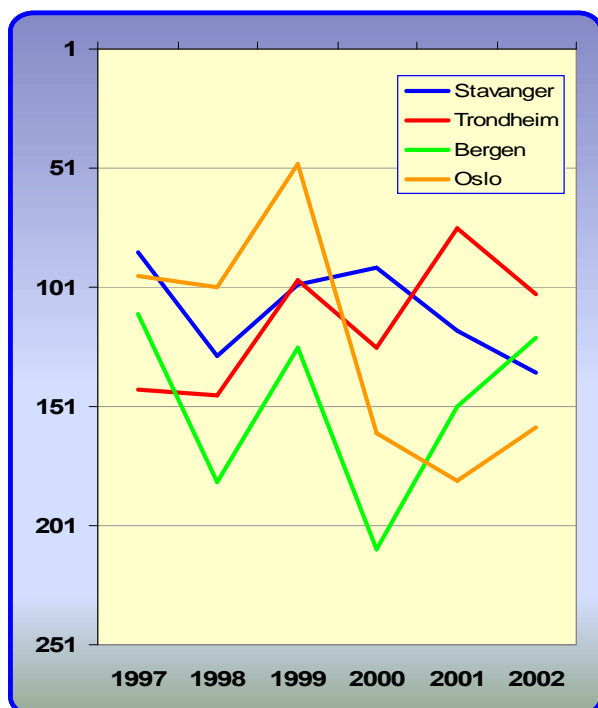
I figur 13 er etableringsfrekvensene i 2003 vist for Trondheim og referansekommunene.

Trondheim ligger fremst av de fire storbykommunene i Norge med en etableringsfrekvens på 8,5 prosent. Bergen og Stavanger følger på de neste plassene.

Alle storbyene har høyere etableringsfrekvens enn gjennomsnittet for landet.

Figur 15: Utvikling i etableringsfrekvens i perioden 1997-2003. Datakilde: Foretaksregisteret.

Figur 16: Rangering av kommunene i forhold til etableringsfrekvens. Datakilde: Foretaksregisteret.

✓ **Utvikling av etableringsfrekvens Trondheim og referansekommuner**

I figur 14 er etableringsfrekvensen i Trondheim og referansekommunene vist for perioden 1997-2003.

Trondheim lå nederst blant de fire storbykommunene i 1997 og 1998, men har hatt den høyeste etableringsfrekvensen i 2002 og 2003.

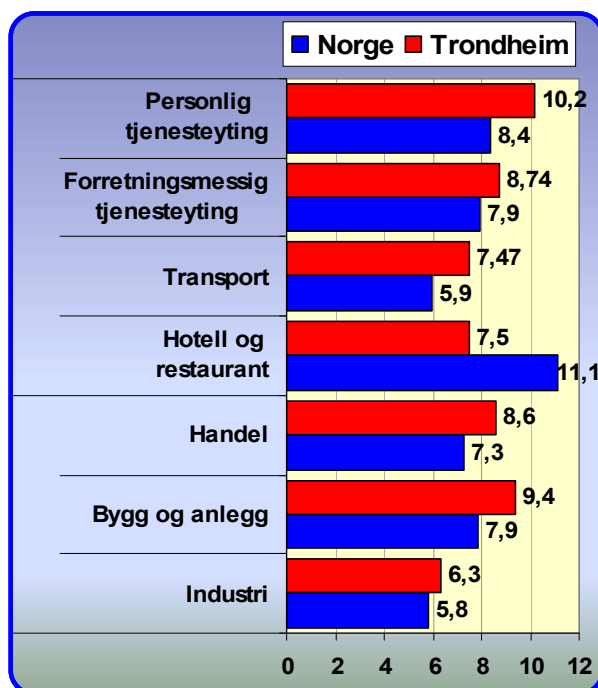
Selv om etableringsfrekvensen i Trondheim sank fra 2002 til 2003, er den fremdeles høyere enn de andre storbyene i Norge.

✓ **Rangering i forhold til etableringsfrekvens, Trondheim og referansekommuner**

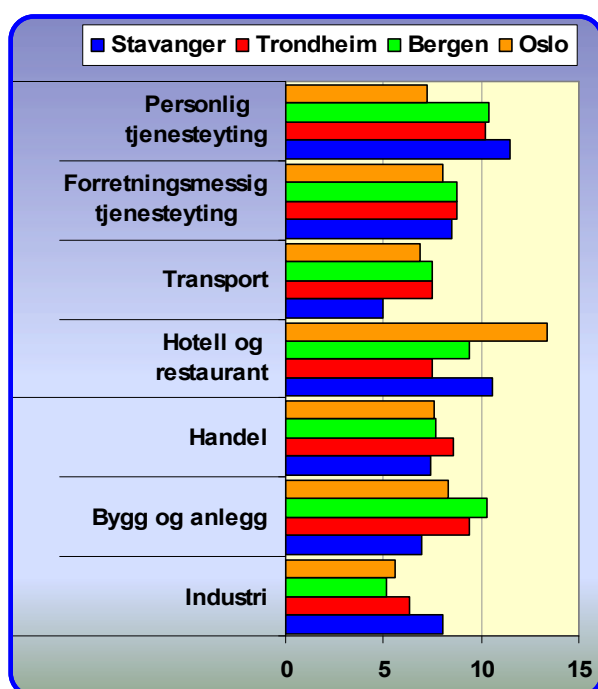
I figur 15 er rangeringen blant de 434 kommunene i Norge med hensyn til etableringsfrekvens i Trondheim og referansekommunene vist for årene 1997-2003.

Trondheims beste rangering var i 2001, da Trondheim ble rangert som nr 76. Dersom en rangerer den gjennomsnittlige etableringsfrekvensen de siste fem årene, vil Trondheim havne på 48 plass.

De kommunene som er rangert på de første og siste plassene består gjerne av små kommuner som lett får ekstreme verdier. De store kommunene har imidlertid aldri vært rangert på den nederste halvdelen av skalaen.

Figur 17: Etableringsfrekvens i Trondheim og Norge i 2003. Datakilde: Foretaksregisteret.

Figur 18: Etableringsfrekvens i Trondheim og referansekommuner i 2003. Datakilde: Foretaksregisteret.

✓ Etableringsfrekvens bransjevis Trondheim og Norge

I figur 16 er etableringsfrekvensen i hovednæringene vist for Trondheim sammenliknet med landsgjennomsnittet.

Trondheim har høyere etableringsfrekvens enn landsgjennomsnittet i seks av de syv hovednæringene. Høyest etableringsfrekvens i Trondheim er det innen personlig tjenesteyting.

I hotell og restaurant, hvor etableringsfrekvensen på landsbasis er svært høy, har Trondheim svært få etableringer i sammenlikning.

Industri har få nyetableringer.

✓ Etableringsfrekvens bransjevis Trondheim og referansekommuner

I figur 16 er etableringsfrekvensen i hovednæringene vist for Trondheim sammenliknet med referansekommunene.

Trondheim har høyest etableringsfrekvens i forretningsmessig tjenesteyting og handel.

Etableringsfrekvensen i hotell og restaurant er den laveste blant storbyene i Norge.